

Asia: VN/24649/2023

Ositusvaateen vanhentuminen; arviomuistio

Sääntelyn tarpeellisuus

Lausuntonne:

Avioliittolaissa on säännös siitä, milloin oikeus vaatia avio-oikeuden alaisen omaisuuden osittamista alkaa, mutta ei siitä, milloin oikeus osituksen vaatimiseen päättyy. Myöskään lakia velan vanhentumisesta ei sovelleta ositusvaateen vanhenemiseen. Lähtökohtaisesti Suomessa on katsottu, ettei ositusvaade vanhene. Oikeus esittää ositusvaade avioerotilanteissa voi kuitenkin tästä huolimatta oikeuskäytännön mukaan olla mahdollista menettää painavilla perusteilla ajan kulumisen ja passiivisuuden vuoksi. Ositusvaateen menettämismahdollisuutta jäämistöositustilanteissa ei arviomuistion mukaan sen sijaan ole Suomessa arvioitu ylemmissä tuomioistuimissa.

Arviomuistion mukaan ositus jää avioeron jälkeen toimittamatta arviolta 18 prosentissa tapauksista. Käytännössä erityisesti perunkirjoituksen yhteydessä saatetaan törmätä tilanteeseen, ettei selvyttä perittävän ja tämän entisen aviopuolison välillä mahdollisesti toimitetusta osituksesta saada. Tilanne aiheuttaa perillisille ylimääräisiä selvittelykuluja ja usein myös vuosikausia jatkuva oikeudellisesta epävarmuutta, kuten arviomuistossakin onnistuneesti kuvataan.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää kannatettavana arviomuistion ehdotusta, että avioliittolain mukainen ositusvaade vanhenee tietyn ajan kuluttua. Arviomuistiossa esitetyn mukaisesti sääntelyyn on syytä jättää puolisoille myös mahdollisuus sopia avio-oikeuden ajallisesta ulottuvuudesta, kuten ositusvaateen vanhenemisesta.

Ositusvaateen elementit ja sääntelytarpeen sisällöllinen rajaaminen

Lausuntonne:

Arviomuistiossa on lyhyesti selostettu ositusvaateeseen liittyvien eri elementtejä ja niiden suhdetta ositusvaateen vanhenemista koskevan sääntelyn uudistamistarpeeseen. Jos ositusvaateen vanhenemista koskeva sääntely ulotettaisiin kaikkiin näihin elementteihin, voisi tällä olla haitallisia

vaikutuksia esimerkiksi siihen, millaiset mahdollisuudet puolisoilla olisi saada omaisuutensa palautetuksi tai erotetuksi entisen puolison omaisuudesta. Vaikka arviomuistiossa ehdotettu sääntelytapa rajaakin sääntelyn soveltamisalaa merkittävästi, on Veronmaksajain Keskusliiton käsityksen mukaan selvää, että selkein tarve uudelle sääntelylle ja vanhenemisajan vahvistamiselle on nimenomaan avio-oikeuden toteuttamista koskevien vaateiden kohdalla.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää perusteltuna rajata ositusvaateen vanhenemista koskeva sääntely koskemaan vain avio-oikeuden toteuttamista osituksessa eli avio-oikeuden ja tähän liittyvien vallinnanrajoitusten vanhenemiseen.

Vanhentumisaika ja sen alkaminen avioero-osituksissa

Lausuntonne:

Arviomuistiossa ehdotetaan säädettäväksi avio-oikeudelle 10 vuoden vanhentumisaika, joka alkaisi avioeron tai avioliiton kumoamista koskevan tuomion päätöspäivämäärästä.

Kymmenen vuoden vanhenemisaika lienee osapuolille riittävä aika ositukseen liittyvien kysymysten ratkaisemiselle hyvin erilaisissakin elämäntilanteissa. Esitys vanhenemisajan laskemisesta avioeron päätöspäivämäärästä on niin ikään perusteltu, sillä arviomuistiossa esitetyn mukaisesti vanhenemisajan sitominen esimerkiksi avioeron vireilletulopäivään tai päätöksen lainvoimaiseksitulopäivään hankaloittaisi vanhenemisajan laskemista, sillä kyseiset päivät eivät ole yhtä helposti tarkistettavissa ja selvitettävissä. Jotta sääntely poistaisi tehokkaasti tilanteisiin tällä hetkellä liittyvää epäselvyyttä ja hallinnollista vaivaa, tulee vanhenemisajan laskenta olla helposti toteutettavissa.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää perusteltuna arviomuistiossa esitettyä 10 vuoden vanhenemisaikaa sekä sen laskemisen aloittamista avioeron tai avioliiton kumoamista koskevan tuomion päätöspäivämäärästä.

Avio-oikeuden vanhentuminen jäämistöosituksissa

Lausuntonne:

Arviomuistiossa esitetään säädettäväksi 10 vuoden vanhentumisaika avio-oikeudelle myös avioliiton purkautuessa kuoleman vuoksi vanhentumisajaksi ehdotetaan. Vanhenemisaika ehdotetaan laskettavan lesken kuolemasta.

Erilaisten vanhenemisaikojen ja -edellytysten asettaminen avioero-osituksiin ja puolison kuolemaan perustuviin osituksiin monimutkaistaisi sääntelyä ja olisi omiaan aiheuttamaan sekaannuksia sääntelyn soveltamisessa. Vaikka arviomuistiossa on ansiokkaasti esitetty perusteita myös jäämistöositusten jättämisestä sääntelyn ulkopuolelle, on muistiossa tehty ehdotus perusteltu. Näihinkin tilanteisiin liittyy samoja epäselvyyksiä kuin avioero-osituksiin, sillä taustalla voi olla useampikin toisen puolison kuolemaan päättynyt ja osittamaton liitto. Molempien osapuolten

kuoleminen, ajan kuluminen ja omaisuudessa tapahtuvat muutokset vaikeuttavat merkittävästi omaisuussuhteiden selvittämistä.

Vanhenemisajan sitominen lesken kuolemaan on perusteltua, jotta esimerkiksi lesken ei elinaikanaan tarvitse huolehtia avio-oikeutensa mahdollisesta vanhenemisestä.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää perusteltuna avio-oikeuden vanhentumista koskevan sääntelyn ulottamista myös puolison kuolemaan perustuviin osituksiin ja tähän liittyvän vanhenemisajan laskemista lesken kuolemasta.

Soveltuminen omaisuuden erotteluun avopuolisoiden välillä

Lausuntonne:

Arviomuistiossa ehdotetaan, ettei avio-oikeuden vanhenemistä koskevan sääntelyn vaikutuksia ulotettaisi Avoliittolaissa tarkoitettuihin avopuolisoihin ja näiden välillä tehtävään omaisuuden erotteluun.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää ehdotettu ratkaisua perusteltuna, sillä Avoliittolaissa on omat säännöksensä Avoliittolain mukaista hyvitystä koskevan vaateen esittämisajasta eri tilanteissa.

Vanhentumisajasta poikkeaminen

Lausuntonne:

Arviomuistiossa ehdotetaan, että puolisoilla olisi mahdollista yksimielisesti poiketa laissa säädettävästä vanhentumisajasta. Sopimuksen tulisi noudattaa avioliittolain 66 §:ssä säädettyjä muotomääräyksiä eli olla päivätty, allekirjoitettu ja kahden esteettömän henkilön oikeaksi todistama.

Puolisoilla voi olla eri elämäntilanteista johtuen erilaisia ja painavia yksilöllisiä perusteita lykätä osituksen toimittamista pitkiäkin aikoja, mikä puoltaa mahdollisuutta poiketa lakisääteisestä vanhenemisajasta. Sopimukselta edellytettävä määrämuotoisuus on perusteltua oikeudellisen epävarmuuden välttämiseksi. Rekisteröintivelvoitetta puoltaa esimerkiksi se, että kirjaamisviranomaisten tulisi pystyä vaivattomasti varmistumaan, sovelletaanko tilanteeseen avioliittolain mukaisia valinnanrajoituksia vai ei. Rekisteröintivelvollisuus kuitenkin väistämättä nostaa kynnystä sopimuksen tekemiseen ja voi toisaalta aiheuttaa oikeudenmenetyksiä, kun osapuolten päteväksi luulema sopimus osoittautuu rekisteröinnin puuttumisen vuoksi tehottomaksi.

Arviomuistiossa ei ehdoteta poikkeusmahdollisuuden ulottamista puolison kuoleman johdosta toimitettaviin osituksiin. Veronmaksajain Keskusliiton käsityksen mukaan myös näihin tilanteisiin voi liittyä yksilöllisiä painavia tarpeita pitää omaisuus osittamattomana ja jakamattomana.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää kannatettavana sitä, että vanhenemisajasta olisi mahdollista poiketa yksimielisellä sopimuksella. Jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin vielä uudelleenarvioida poikkeusmahdollisuuden tarvetta myös puolison kuoleman johdosta toteutettavissa osituksissa sekä selvittää sopimuksen rekisteröinnin tarpeellisuutta ja muita siihen liittyviä kysymyksiä tarkemmin.

Avio-oikeuden vanhentumisen vaikutukset

Lausuntonne:

-

Kolmannen osapuolen oikeudet

Lausuntonne:

-

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Lausuntonne:

Arviomuistiossa ehdotetaan, että avio-oikeuden vanhentumista koskevaa uutta sääntelyä sovellettaisiin osituksiin, joissa lainvoimainen avioerotuomio on annettu tai leski on kuollut lain voimaantulon jälkeen. Jos lainvoimainen avioerotuomio on annettu tai leski on kuollut ennen lain voimaantuloa, avio-oikeuden vanhentumista koskeva määräaika laskettaisiin lain voimaantulopäivästä.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää perusteltuna arviomuistiossa esitettyä sääntelytapaa. Vanhan lain aikaiset tapaukset on vallitsevan oikeustilan aiheuttaman oikeudellisen epävarmuuden tehokkaan korjaamisen näkökulmasta perusteltua ottaa sääntelyn piiriin kymmenen vuoden siirtymäajalla.

Muuta

Lausuntonne:

-

Malinen Kati

